

Inhoud

- 1 De verstekeling 9
- 2 De bezoekers 37
- 3 De godsdienstoorlogen 63
- 4 De overlevende 83
- 5 Schipbreuk 113
- 6 De berg 139
- 7 Drie simpele verhalen 165
- 8 Stroomopwaarts! 183

Intermezzo 213

- 9 Project Ararat 237
- 10 De droom 269

1 De verstekeling

De kolossen stopten ze in het ruim bij de neushoorns, de nijlpaarden en de olifanten. Het was een verstandig besluit om ze als ballast te gebruiken; maar u kunt u indenken hoe het er stonk. En er was niemand om de boel uit te mesten. De mannen waren al overbelast vanwege het voederschema en hun vrouwen, die onder die flitsende vuurtongen van parfum ongetwijfeld net zo smerig roken als wij, waren veel te fijn gebouwd. Dus moesten we de boel zelf uitmesten, als we wilden dat het gebeurde. Om de paar maanden hesen ze het zware luik op het achterdek op met de winch en lieten de vogels van de schoonmaakploeg erin. Tenminste, eerst moesten ze die walm laten ontsnappen (en er waren niet al te veel vrijwilligers voor het hijsen); dan fladderden zes à acht van de minst pietluttige vogels zowat een minuut voorzichtig om het luik heen voordat ze naar binnen doken. Ik herinner me niet meer hoe al die vogels heetten – een van die koppels bestaat zelfs niet meer – maar u kent het type wel. U hebt toch wel eens nijlpaarden met hun bek open zien staan terwijl kwieke kleine vogeltjes als uitzinnige mondhygiënistes tussen hun tanden pikten? Stel u dat voor op grotere, viezere schaal. Ik ben zeker niet overdreven fijngevoelig, maar zelfs ik moest rillen van dat tafereel in de diepte: een rij monsters met toegeknepen ogen, die gemanicuurd werden in een riool.

Er heerste strenge discipline aan boord van de Ark; dat is het eerste waarop ik moet wijzen. Het leek niet op die speelgoedversies van beschilderd hout waar u als kind misschien mee hebt gespeeld – allemaal gelukkige paartjes die vrolijk over de reling turen vanuit hun comfortabele, goed geschrobde hokken. U moet geen cruise op de Middellandse Zee voor u zien, met dieren die loom roulette speelden

en zich in avondkleding hulden voor het diner; in de Ark waren alleen de pinguïns in rok. Bedenk wel: dit was een lange, gevaarlijke reis – ja, gevaarlijk, ook al waren sommige regels van tevoren vastgelegd. Bedenk ook dat we het hele dierenrijk aan boord hadden: zoudt u de jachtluipaarden op springafstand van de antilope hebben neergezet? Een zekere mate van security was onvermijdelijk en met extra sloten, hokinspecties en een avondklok gingen we akkoord. Maar helaas werd er ook gestraft en waren er isoleercellen. Een zeer hooggeplaatst iemand raakte bezeten van het verzamelen van inlichtingen; en bepaalde reizigers waren bereid als verklikker te fungeren. Ik moet tot mijn spijt zeggen dat er tijden waren dat er bij het leven geklikt werd bij de leiding. Die Ark van ons was geen natuurreservaat; soms had hij meer weg van een gevangenschip.

Natuurlijk ben ik me ervan bewust dat de verslagen uiteenlopen. Uw soort heeft haar eigen, steeds herhaalde versie, die zelfs sceptici nog altijd weet te bekoren; terwijl de dieren over een compendium van sentimentele mythen beschikken. Maar die zullen ook niet dwars gaan liggen, begrijpt u wel? Niet terwijl ze bejegend zijn als helden, terwijl ze er een eer in stellen om stuk voor stuk vol trots hun afstamming terug te voeren tot de Ark. Ze zijn uitverkoren, ze hebben het doorstaan, ze hebben het overleefd: het is logisch dat ze stilzwijgend voorbijgaan aan de vervelende episodes, dat ze geheugenstoornissen hebben als hun dat zo uitkomt. Maar ik hoef geen blad voor mijn mond te nemen. Ik ben helemaal niet uitverkoren. Ik ben juist met opzet niet uitverkoren, net als verschillende andere soorten. Ik was een verstekeling; ik heb het ook overleefd; ik ben ontkomen (eraf komen was niet makkelijker dan erop komen); en ik ben talrijk geworden. Ik ben een beetje een buitenstaander in de samenleving der dieren, die nog altijd nostalgische reünies houdt: er is zelfs een Zeebenenclub voor soorten die niet één keer misselijk zijn geweest. Als ik terugdenk aan de Reis, voel ik geen enkele verplichting; mijn lens is niet aangekoekt met de vaseline van de dankbaarheid. Mijn verslag kunt u geloven.

U hebt waarschijnlijk wel begrepen dat de Ark uit meer dan één schip bestond? Het was de naam die we voor de hele vloot gebruikten (je kunt nauwelijks verwachten dat je het complete dierenrijk kunt samenpersen in iets wat niet meer dan driehonderd el lang is). Regen-de het veertig dagen en veertig nachten? Ach, natuurlijk niet – dat zou niet erger geweest zijn dan de gemiddelde Engelse zomer. Nee,

het regende zo'n anderhalf jaar, heb ik uitgerekend. En was het water honderdvijftig dagen op de aarde? Maak daar maar een jaar of vier van. Enzovoort. U bent altijd hopeloos geweest met data. Naar mijn mening komt dat door uw curieuze bezetenheid van de tafel van zeven.

In het begin bestond de Ark uit acht schepen: het galjoen van Noach dat het voorraadschip op sleeptouw had, gevolgd door vier iets kleinere schepen, elk met een zoon van Noach als kapitein en daarachter, op veilige afstand (want de familie was bijgelovig ten opzichte van ziektes), het hospitaalschip.

Het achtste schip stelde ons korte tijd voor een raadsel: een wendbaar sloepje met versierselen van opengewerkt sandelhout langs de hele achtersteven, dat kruiperig dicht bij Chams ark voer. Aan de zijzijde rook je soms tantaliserend vreemde parfums; 's nachts, als de storm afnam, hoorde je af en toe vrolijke muziek en schel gelach – geluiden die ons verrasten, omdat we hadden aangenomen dat alle vrouwen van Noachs zonen zich veilig aan boord van hun eigen schepen hadden genesteld. Maar die geparfumeerde, vrolijke boot was niet stevig: hij verging door een plotselinge rukwind en Cham was weken later nog zwaarmoedig.

Het voorraadschip was het volgende dat eraan ging, op een sterreloze avond toen de wind was gaan liggen en de uitkijken doezelig waren. Het enige wat er de volgende ochtend aan Noachs vlaggenschip hing, was een stuk dik kabeltouw dat doorgeknaagd was door iets wat scherpe snijtanden had en zich kon vastklampen aan natte touwen. Dat heeft ernstige beschuldigingen over en weer ten gevolge gehad, dat kan ik u vertellen; misschien is dit zelfs wel de eerste keer geweest dat er een diersoort overboord verdween. Niet lang daarna ging het hospitaalschip verloren. Er werd gemompeld dat die twee gebeurtenissen met elkaar in verband stonden, dat de vrouw van Cham – die niet uitblonk in sereniteit – had besloten zich op de dieren te wreken. Het scheen dat haar complete levensproductie van geborduurde dekens met het voorraadschip was gezonken. Maar er is nooit iets bewezen.

Toch was het verlies van Varadi verreweg de grootste ramp. U kent Cham en Sem en die andere, wiens naam met een J begint; maar wie Varadi was weet u niet, hè? Hij was de jongste en de sterkste van Noachs zonen, wat hem bij zijn familie natuurlijk niet verschrikkelijk populair maakte. Hij had ook gevoel voor humor – hij lachte ten-

minste veel, wat voor uw soort meestal afdoende bewijs is. Ja, Varadi was altijd vrolijk. Je kon hem over het halfdek zien paraderen met een papegaai op beide schouders; hij mepte de viervoeters joviaal op hun achtersten, waar ze met een waarderend gebrul op reageerden; en er werd verteld dat de organisatie in zijn ark lang niet zo tiranniek was als in de rest. Maar ja; op een ochtend werden we wakker en ontdekten dat Varadi's schip van de horizon was verdwenen, met medeneming van een vijfde deel van het dierenrijk. Ik denk dat u de simurgh wel leuk zou hebben gevonden, met zijn zilverkleurige kop en zijn pauwenstaart; maar de vogel die in de boom des levens nestelde was evenmin bestand tegen de golven als de getijgerde woelmuis. Varadi's oudere broers schreven het toe aan gebrekkige stuurmanskunst; ze zeiden dat Varadi veel te veel tijd had verspild aan verbroedering met de dieren; ze zinspeelden er zelfs op dat God hem gestraft had voor een onduidelijke overtreding die hij als kind van vijftientig had begaan. Maar wat de waarheid over Varadi's verdwijning ook mag zijn, het is een ernstig verlies geweest voor uw soort. Zijn genen zouden u een hoop goed hebben gedaan.

Wat ons betreft is de hele Reis begonnen toen we een uitnodiging ontvingen ons in een bepaalde maand op een bepaalde plaats te melden. Dat was de eerste keer dat we van het plan hoorden. Over de politieke achtergrond wisten we niets. Dat God vertoornd was op Zijn eigen schepping was nieuws voor ons; wij zijn er gewoon tegen wil en dank bij betrokken geraakt. *Wij* hadden nergens schuld aan (u gelooft dat verhaal over de slang toch niet echt? – dat was alleen maar smerige propaganda van Adam), en toch waren de gevolgen voor ons even ernstig; alle soorten uitgeroeid op één paar fokdieren na, en dat paar werd de volle zee op gestuurd onder het bevel van een oude schurk met een alcoholprobleem, die al in de zevende eeuw van zijn leven was.

Het werd dus bekendgemaakt; maar natuurlijk vertelden ze ons de waarheid niet. Dacht u dat er in de omgeving van Noachs paleis (nee, hij was niet arm, die Noach) toevallig van iedere diersoort van de wereld een voorbeeld woonde? Kom nou. Nee, ze waren genoodzaakt te adverteren en vervolgens het beste paar uit te kiezen dat zich aanmeldde. Omdat ze geen algehele paniek wilden veroorzaken, kondigden ze een wedstrijd aan voor koppels – een soort schoonheidswedstrijd annex hersengymnastiek annex quiz voor verknochte stelletjes – en droegen de gegadigden op zich uiterlijk in zekere maand

aan Noachs poort te melden. U kunt zich de problemen indenken. Om te beginnen meet niet iedereen zich graag met anderen, dus misschien kwamen alleen de hebbestigste dieren opdagen. Dieren die niet slim genoeg waren om tussen de regels door te lezen bedachten dat ze helemaal geen behoefte hadden aan een geheel verzorgde luxecruise voor twee personen, dank u vriendelijk. Ook hadden Noach en zijn staf geen rekening gehouden met het feit dat sommige soorten in een bepaalde tijd van het jaar hun winterslaap houden; laat staan met het nog voor de hand liggender feit dat sommige dieren zich langzamer voortbewegen dan andere. Er was bijvoorbeeld een buitengewoon relaxte luiaard – een beeldschoon dier, dat kan ik persoonlijk bevestigen – die nauwelijks onder aan zijn boom was aangekomen toen hij werd weggevaagd door de grote vloedgolf van Gods wraak. Hoe noemt u dat – natuurlijke selectie? Ik zou het liever professionele incompetentie willen noemen.

De hele organisatie was eerlijk gezegd een zootje. Noach raakte achter met de bouw van de arken (het hielp niet dat de werklieden tot het besef kwamen dat er niet genoeg kooien waren om hen ook te herbergen); met het resultaat dat er niet genoeg aandacht werd besteed aan de selectie van de dieren. Het eerste redelijk presentabele stel dat kwam opdagen werd aangenomen – dat leek het systeem te zijn; stambomen werden in ieder geval maar hoogst oppervlakkig nage trokken. En verder, hoewel ze *zeiden* dat ze er van alle soorten twee zouden nemen, bleek toen het erop aankwam... dat sommige dieren eenvoudig ongewenst waren op deze reis. Dat was het geval met ons; daarom hebben we ons aan boord moeten verbergen. En een groot aantal beesten die over uitstekende wettige argumenten beschikten dat ze een aparte soort vormden, werd afgewezen. Nee, van jullie hebben we er al twee, kregen ze te horen. Nou ja, wat maken die paar extra strepen op jullie staart en die pluimen langs jullie ruggengraat uit? *We hebben* jullie al. Sorry.

Er waren prachtige dieren bij die zonder partner kwamen en moesten achterblijven; er waren ouders die weigerden van hun kinderen gescheiden te worden en er de voorkeur aan gaven samen te sterven; er vonden medische onderzoeken plaats, dikwijls van schandelijk intieme aard; en de hele nacht was de lucht buiten Noachs omheining zwanger van de jammerkreten der afgewezenen. Kunt u zich voorstellen wat voor sfeer er heerste toen eindelijk bekend werd waarom ze ons gevraagd hadden ons voor die zogenaamde wedstrijd te

lenen? Dat heeft aanleiding gegeven tot een hoop jaloezie en onbehoorlijk gedrag, zoals u wel zult begrijpen. Sommige edele soorten draafden gewoon het bos in, omdat ze weigerden te overleven op de grievende voorwaarden die God en Noach hun boden en de voorkeur gaven aan uitroeiing en de golven. Er werden harde, afgunstige woorden gesproken over vissen; de reptielen begonnen duidelijk zelfvoldaan te kijken; vogels trairden om zo lang mogelijk in de lucht te blijven. Af en toe werden er bepaalde soorten apen gesignaleerd die zelf primitieve vlotten probeerden te bouwen. In zekere week brak er een mysterieuze epidemie van voedselvergiftiging uit in het Kamp der Uitverkorenen en voor sommige minder robuuste soorten moest de hele selectieprocedure toen weer van voren af aan beginnen.

Er waren momenten dat Noach en zijn zoons volslagen hysterisch werden. Klopt dat niet met uw versie van het verhaal? Hebt u zich altijd laten vertellen dat Noach wijs, rechtvaardig en godvrezend was, terwijl ik hem meteen al heb beschreven als een hysterische schurk met een alcoholprobleem? Die twee gezichtspunten zijn niet volstrekt onverenigbaar. Laten we het zo stellen: Noach deugde van geen kanten, maar *u had de rest eens moeten zien*. Voor ons kwam het nauwelijks als een verrassing dat God had besloten met een schone lei te beginnen; het enige onbegrijpelijke was dat Hij ook maar iets verkoos te behouden van deze schepping, die haar schepper niet bepaald in een gunstig daglicht stelde.

Af en toe was Noach bijna op het punt van gek worden. De Ark lag achter op schema, de handwerkslieden moesten gegeseld worden, er bivakkeerden honderden doodsbange dieren in de buurt van zijn paleis en niemand wist wanneer de regens zouden beginnen. God wilde hem niet eens een datum noemen. Iedere ochtend keken we naar de wolken; zou het een westenwind zijn die de regen bracht, net als anders, of zou God Zijn speciale slagregens van een heel andere kant laten komen? En terwijl het weer langzaam verslechterde, namen de kansen op opstand toe. Sommige afgewezenen wilden de Ark vorderen om zichzelf in veiligheid te brengen, andere wilden hem helemaal verwoesten. Dieren met een beschouwelijke inslag begonnen hun eigen selectiecriteria op te stellen, gebaseerd op dierafmetingen of diernuttigheid in plaats van louter aantallen; maar Noach weigerde hooghartig te onderhandelen. Hij was een man die er zijn eigen theorie'tjes op na hield en van die van anderen moest hij niets hebben.

Toen de vloot zijn voltooiing naderde, moest hij dag en nacht be-

waakt worden. Velen probeerden zich aan boord te verbergen. Op een dag werd er een handwerksman betrapt die een schuilplaats probeerde uit te hollen in de onderste spanten van het voorraadschip. En soms zag je zielige dingen: een jonge eland die zich aan de reling van Sems ark had vastgebonden; vogels die zich in duikvlucht op de beschermende netten stortten; enzovoort. Verstekelingen werden onmiddellijk ter dood gebracht als ze gesnapt werden; maar die publieke vertoningen waren nooit afdoende om de wanhopigen af te schrikken. Onze soort, dat kan ik met trots vermelden, is zonder omkoperij of geweld aan boord gekomen; maar wij lopen ook niet zo in het oog als jonge elanden. Hoe we het voor elkaar gekregen hebben? We hadden een ouder met een vooruitziende blik. Toen Noach en zijn zoons op hardhandige wijze de dieren fouilleerden terwijl ze de loopplank op kwamen, met hun ordinaire handen door verdacht wilde vachten woelden en enkele van de allereerste en meest onhygiënische prostaatonderzoeken uitvoerden, waren wij al lang en breed aan hun blikken ontsnapt en lagen veilig in onze kooien. Een van de scheepstimmerlieden heeft ons aan boord gebracht, zonder te weten wat hij deed.

Twee dagen woei de wind uit alle richtingen tegelijk; en toen begon het te regenen. Het water stroomde uit een vuile hemel neer om de zondige wereld te reinigen. Grote druppels spatten op het dek uiteen als duiveneieren. De gekozen vertegenwoordigers van iedere soort werden van het Kamp der Uitverkorenen naar de hun toegewezen ark gebracht: het was een tafereel dat aan een gedwongen massahuwelijk deed denken. Toen schroefden ze de luiken dicht en begonnen we allemaal te wennen aan het donker, het opgesloten zijn en de stank. Niet dat we ons daar in het begin iets van aantrokken; we waren te opgetogen omdat we mochten blijven leven. De regen bleef maar vallen, ging af en toe over in hagel en ratelde tegen de spanten. Soms hoorden we buiten het knallen van de donder en dikwijls het weeklagen van achtergelaten beesten. Na een tijdje werden die kreten minder frequent; toen wisten we dat het water aan het stijgen was.

Ten slotte brak de dag aan waarnaar we hadden uitgekeken. Eerst dachten we dat het een vertwijfelde aanval was van de laatst overgebleven dikhuiden, die de Ark trachtten binnen te komen of hem op zijn minst wilden omgooien. Maar nee: het was de boot die naar opzij overhelde toen het water hem van zijn rustplaats begon te tillen. Als u het mij vraagt was dat het hoogtepunt van de Reis; dat was het mo-

ment waarop de broederschap tussen de beesten en de dankbaarheid jegens de mens even rijkelijk vloeiden als de wijn aan Noachs tafel. Later... maar misschien was het onnozel van de dieren dat ze Noach en God überhaupt hadden geloofd.

Nog voor het water begon te stijgen was er al reden tot ongerustheid. Ik weet dat uw soort neerkijkt op onze wereld, die ze wreed, kanibalistisch en achterbaks vindt (hoewel u best zou kunnen toegeven dat we daardoor dichter bij u staan in plaats van verder van u af). Maar onder ons had van begin af aan altijd het gevoel overheerst dat we elkaars gelijken waren. O natuurlijk, we aten elkaar op en zo; de zwakere soorten wisten maar al te goed wat hun te wachten stond als ze het pad kruisten van iets wat zowel groter als hongeriger was. Maar dat beschouwden we gewoon als iets dat nu eenmaal zo was. Het feit dat het ene dier in staat was het andere dood te maken, maakte het eerste dier niet superieur aan het tweede; alleen gevaarlijker. Misschien is dit een idee dat u moeilijk kunt vatten, maar er bestond wederzijds respect tussen ons. Een ander dier opeten was geen reden om het te verachten; en opgegeten worden boezemde het slachtoffer – of de familie van het slachtoffer – geen overdreven bewondering in voor de smikkelende soort.

Noach – of Noachs God – heeft daar verandering in gebracht. U hebt een zondeval gehad, wij ook. Maar wij zijn geduwd. Het begon ons op te vallen toen de selecties voor het Kamp der Uitverkorenen aan de gang waren. Het klopte inderdaad dat ze van alles twee stuks uitzochten (en je kon zien dat daar in wezen wel wat in zat); maar daarmee was de kous nog niet af. Eenmaal in het kamp begon het ons op te vallen dat sommige soorten niet tot één paar maar tot zeven waren teruggebracht (weer die bezetenheid van zeventallen). Eerst dachten we dat die extra vijf meelingen als reserve, voor het geval het oorspronkelijke paar ziek werd. Maar toen kwam de waarheid langzaam aan het licht. Noach – of Noachs God – had bepaald dat er twee categorieën dieren waren: reine en onreine. Reine dieren kwamen in zeventallen de Ark binnen; onreine in tweetallen.

U kunt zich voorstellen dat de dieren intens geïrriteerd raakten over het oneerlijke beleid dat God ten opzichte van de dieren voerde. Ja, eerst vonden zelfs de reine dieren het gênant; ze wisten dat ze niet veel gedaan hadden om die speciale bescherming te verdienen. Hoewel ze al gauw beseften dat ‘rein’ zijn geen onverdeeld genoegen was. ‘Rein’ zijn betekende dat ze opgegeten mochten worden. Zeven die-

ren waren welkom aan boord, maar vijf daarvan waren bestemd voor de kombuis. Het was een merkwaardig eerbewijs dat hun gebracht werd. Maar het betekende in elk geval dat ze de comfortabelste verblijven kregen tot op de dag van hun rituele slachting.

Ik kon het soms nog wel over me verkrijgen de humor van de situatie in te zien en lucht te geven aan de lach van de uitgestotene. Maar de soorten die zichzelf serieus namen kregen te kampen met allerlei ingewikkelde jaloezieën. Het varken leed er niet onder, want dat heeft nu eenmaal geen sociale ambities; maar sommige andere dieren vatten het begrip onreinheid op als een persoonlijke krenking. En het moet gezegd worden dat het systeem – althans, het systeem zoals Noach het begreep – tamelijk onzinnig was. Wat was er zo bijzonder aan herkauwers met gespleten hoeven, vroeg je je af? Waarom moesten de kameel en het konijn een tweederangsstatus krijgen? Waarom werd er onderscheid gemaakt tussen vissen met en vissen zonder schubben? De zwaan, de pelikaan, de reiger, de hop; behoren die niet tot de fraaiste diersoorten? En toch kregen ze niet het predicaat ‘rein’. Waarom moesten de muis en de hagedis in het verdomhoekje – terwijl die toch al problemen genoeg hadden, zou je denken – zodat hun zelfvertrouwen nog verder ondermijnd werd? Hadden we er maar een glimp van logica in kunnen bespeuren; had Noach het maar beter uitgelegd. Maar die deed niets anders dan blindelings gehoorzamen. Noach was, zoals u ongetwijfeld vaak gehoord hebt, een zeer godvrezend man; en Gods karakter in aanmerking genomen was dat waarschijnlijk het veiligst. Maar als u het huilen van de schaaldieren had kunnen horen, het sombere, perplexe klagen van de kreeft, als u de verdrietige schaamte van de ooievaar had kunnen zien, dan had u begrepen dat het tussen ons nooit meer zou worden wat het geweest was.

En er was nog een klein probleem. Door een ongelukkig toeval was onze soort erin geslaagd zeven leden aan boord te smokkelen. Niet alleen waren we verstekelingen (waar sommigen iets tegen hadden), niet alleen waren we onrein (waar sommigen nu al op neerkeken), maar tevens hadden we die reine en wettige soorten belachelijk gemaakt door hun heilige getal na te bootsen. We besloten gauw dat we voortaan zouden liegen over ons aantal – en we vertoonden ons nooit tegelijk op dezelfde plaats. We kwamen erachter welke delen van het schip welwillend tegenover ons stonden en welke we moesten vermijden.